

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3390/2023. (VII. 27.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 6/2022. Jogegységi határozata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Zalaegerszegi Járásbíróság bírója (a továbbiakban: indítványozó bíró) az előtte folyamatban lévő polgári perben – a per egyidejű felfüggesztése mellett, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján – 1.P.20.167/2023/3. sorszámú végzésével – bírói kezdeményezést terjesztett az Alkotmánybíróság elé. Ebben indítványozta a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 6/2022. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.027/2022/15. szám, a továbbiakban: JEH) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint a Zalaegerszegi Járásbíróság előtt 1.P.20.167/2023. ügyszám alatt folyamatban levő perben történő alkalmazási tilalmának elrendelését.
- [2] 1.1. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyet az indítványozó bíró az alábbiak szerint foglalta össze.
- [3] A felperes jogelődje mint hitelező és az alperes mint adós 2005. augusztus 4-én 2 552 000 Ft – gépjárműfinanszírozáshoz szükséges – kölcsön biztosítása céljából deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek. A felperesi jogelőd 2009. január 6-án kelt nyilatkozatával a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta, mivel az alperes nem tett eleget fizetési kötelezettségének. A felmondást követően a felperesi jogelőd a kölcsönszerződésben kötött vételi jogával élve a gépjárművet értékesítette, amely után az alperesnek 1 659 641 Ft összegű tartozása maradt fenn. A felperesi jogelőd az alperessel szemben fennálló követelését 2014. március 14-én a felperesre engedményezte.
- [4] A felperes a teljes követelésből 170 000 Ft tőke és járulékai megfizetése iránt 2017. október 19-én fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő, amely alperesi ellentmondás hiányában 2017. november 16-án jogerőre emelkedett. A felperes a kérelemben külön feltüntette, hogy a fennmaradó követelés vonatkozásában jogfenntartással él. A felperes 2022. február 22-én a fennmaradó tőkekövetelés és járulékai megfizetése iránt fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő az alperessel szemben, a fizetési meghagyásos eljárás az alperes ellentmondása folytán perré alakult.
- [5] 1.2. Az indítványozó bíró kifejtette, hogy a folyamatban lévő perben a bíróságnak elsődlegesen abban a jogkérdésben kell döntenie, hogy az eljárás hivatalból történő megszüntetésének ítélt dologra figyelemmel helye van-e. A felperes az alperessel szemben ugyanis olyan követelést érvényesít, amelynek egy részét ugyanazon ténybeli és jogi alapon indított más eljárásban már jogerősen elbírálták. A bíróságnak tehát abban a kérdésben kell döntenie, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 360. § (1) bekezdés alapján fűződik-e a felek között korábban folyamatban volt perben hozott jogerős ítélethez – jelen esetben ítélethatalyú jogerős fizetési meghagyáshoz – anyagi jogerőhatás, ha a felperes az új keresettel a követelésnek még nem érvényesített részét teszi a per tárgyává.
- [6] Az indítványozó bíró kiemelte, hogy a JEH szerint – amelynek alkalmazásától nem térhet el –, ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrészre. A még nem érvényesített követelésrészre újonnan megindított perben vizsgálhatók a keresettel érvényesített jog érdemben el nem bírált anyagi jogi feltételei.

- [7] 1.3. A JEH alaptörvény-ellenesége körében az indítványozó bírő az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvéből levezetett és a jogállamiság részének tekintett jogbiztonság sérelmére, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogból levezetett, az ügyek észszerű időn belüli elbírálásának, továbbá a fegyverek egyenlőségének követelménye megsértésére hivatkozott.
- [8] A jogbiztonság sérelme körében az indítványozó bírő elsőként kiemelte, hogy a JEH meghozatalára azért volt szükség, mivel a Kúria az anyagi jogerő tárgyi terjedelmét értelmező két – a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett – határozata ellentmondó döntéseket tartalmaz. Az egyik megközelítés szerint az anyagi jogerő a jogalaphoz és az elbírált követeléshez fűződik, az ítélet jogereje a korábbi perben nem érvényesített követelésrészre nem terjed ki. Ezzel szemben a másik megközelítés szerint az érvényesített jog a követelés alapjául szolgáló jogot, vagyis a jogalapot jelenti, amelynek érvényesítése útján a fél keresete szerinti követeléshez hozzá kíván jutni, ezért az érvényesített jog alatt nem lehet az érvényesített követelést érteni.
- [9] Az indítványozó bírő álláspontja szerint a jogerőre vonatkozó korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot figyelembe véve sérti a jogbiztonság elvét, ha az anyagi jogerő tárgyi terjedelmét az érvényesített követelésrészhez és nem az érvényesített és elbírált joghoz kötik. Megítélése szerint, amíg a jogbiztonság elve a jogerő védelmét és a bíróságok döntésének véglegességét követeli meg, addig a jogegységi határozat éppen ellentétes eredményre vezet és jogbizonytalanságot eredményez. Úgy véli, a felperes oldalán felmerülő pertaktikai okokon kívül nem hozható fel érv amellett, hogy a felperes a lejárt követelését több részletben érvényesítse. A pertaktikai szempontok ugyanakkor a bíróság álláspontja szerint meghaladják a bírósághoz való fordulás alapjogának kereteit, amely következik a Pp. 3. §-a szerinti perkoncentráció alapelvéből is. Az anyagi jogerő terjedelmének az érvényesített joghoz kötött tartalmú értelmezése nem jelenti a bírósághoz fordulás jogának szükségtelen és aránytalan korlátozását, mivel a felperes nincsen elzárva attól, hogy a perben a teljes követelését érvényesítse, viszont dönthet úgy is, hogy csak részkövetelést érvényesít, a bírósághoz fordulás joga ugyanis magában foglalja annak szabadságát is, hogy e jogával ne vagy ne teljes körűen éljen. A követelés több részletben történő érvényesíthetőségének kizárása csak a bírósághoz fordulás jogának módját korlátozza, amely korlátozás nem szükségtelen és aránytalan a jogbiztonság részét képező jogerő védelme érdekében.
- [10] Úgy véli, a jogegységi határozat eredményeként több területen is a jogállamiságot sértő jogbizonytalanság alakulhat ki, mert a perfüggőség sem áll fenn, ha a felperes két vagy több követelésrészt egyszerre érvényesít, amelyet a követelések hatásköri szempontból való feldarabolásával, illetve a vagylagos illetékességi okok alapján megtehet akár eltérő hatáskörű és illetékességgű bíróságok előtt is. Álláspontja szerint mindez egymásnak ellentmondó ítéleteket is eredményezhet, megnehezítheti a bíróságok munkáját a teljes követelés összegének figyelemmel kísérését illetően, és a hatásköri szabályok negligálására is lehetőséget teremt, továbbá lehetővé teszi a megállapítási kereseti kérelem feltételeinek kikerülését is.
- [11] Az indítványozó bírő szerint a JEH szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való alapjogot. Álláspontja szerint az észszerű időn belüli elbírálás követelménye ugyanazon jog érvényesítése esetén önmagában nem szűkíthető le csupán az adott perre, hanem az észszerű időtartamot a felek közötti jogvita teljes körű és végleges lezárásnak figyelembevételével kell megítélni. A JEH alkalmazása azt eredményezheti, hogy a felperes a részkövetelések külön perekben történő érvényesítésével lényegesen elhúzhatja a jogvita végleges eldöntését.
- [12] Az indítványozó bírő álláspontja szerint a jogegységi határozat szükségtelenül és aránytalanul korlátozza a fegyverek egyenlőségének alapjogát és a felperes visszaélésszerű, illetve rosszhiszemű joggyakorlására ad lehetőséget, mivel a JEH indokolatlanul olyan pertaktikai eszközöket ad a felperes kezébe, amelyek egyenlőtlenséget eredményeznek a felek viszonyában. Míg a felperes jogosult a követelés részekben történő érvényesítéséről dönteni, addig az alperes a keresettel szembeni védekezését teljes körűen és kellő időben kénytelen előadni. A követelések feldarabolása kedvezőtlenül hathat az alperes perköltségviselésére is. A fegyverek egyenlőségének követelményét sérti, hogy ugyanazon alanyi jog alapján lehetséges az alperes többszöri perlése, amely az alperes számára bizonytalan jogi helyzetet eredményez.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján az ügyben tanácsban járt el.
- [14] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a hatáskörébe tartozó ügyeket az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének a)–g) pontjai sorolják fel. Az Alkotmánybíróság – az Alaptörvény 24. cikk (1) bekez-

désének megfelelően – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként alkotmányos kötelezettségeit hatáskörei gyakorlása folytán teljesíti {3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]}. Ennek során az eljárásait kezdeményező indítványok jogalapjának vizsgálatán túl nem mellőzheti annak vizsgálatát sem, hogy az egyes indítványok formája és tartalma megfelel-e az Alaptörvényben szabályozott típuskényszernek, továbbá a törvényi feltételeknek {3058/2015. (III. 1.) AB végzés, Indokolás [9]}.

- [15] Az Alkotmánybíróságnak ezért elsőként azt kell vizsgálnia, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontjában, valamint az Abtv. 25. §-ában, 51. §-ában, 52. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban, továbbá az 52. § (4)–(6) bekezdéseiben foglaltakból következő formai és tartalmi követelményeknek, illetőleg fennáll-e az indítvány érdemi vizsgálatának egyéb akadálya.
- [16] 2.2. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az eljáró bíró tehát csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, amelyet a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene) {3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [5]}. Jelen ügyben az indítványozó bíró e törvényi kötelezettségének eleget tett, és az eljárásának felfüggesztése mellett megfelelően igazolta, hogy a JEH-t az adott ügyben miért kell alkalmazni.
- [17] Az indítványozó bíró az Abtv. 25. § (1) bekezdése mellett az Abtv. 37. § (2) bekezdésére alapította a kérelmét, amely a JEH alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az Alkotmánybíróság erre is figyelemmel vizsgálta, hogy az indítvány a határozott kérelem feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pont] megfelel-e.
- [18] Az indítvány jelen ügyben nem jogszabály, vagy jogszabályi rendelkezés, hanem a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa jogegységi határozata alaptörvény-ellenességének megállapítására irányul. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban felülvizsgálja az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvény-nyel való összhangját, amelynek során az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.
- [19] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2022. január 1-jei módosítását követően, immár a Kúria jogegységi panasz tanácsa bírálja el az elnevezésében is módosult, korábban jogegységi, a Bszi. hatályos szabályozása szerint pedig a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítványokat, amely alapján a Bszi. 40. §-a szerinti jogegységi határozatot hozhat. E jogszabályváltozásnak azonban az Alkotmánybíróság hatáskörét illetően érdemi relevanciája nincs.
- [20] Jelen ügyben a JEH-t a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Bszi. 32. § (1) bekezdés *b)* pontján alapuló előzetes döntéshozatali indítvány alapján eljárva a Bszi. 40. §-a szerint hozta meg, ezért annak alkotmányossági felülvizsgálatára az Alkotmánybíróság az Abtv. 37. § (2) bekezdésével összhangban hatáskörrel rendelkezik. Mivel az indítványozó megjelölte ezt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és az indítványozó jogosultsága is megállapítható, ezért az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)* pontja szerinti feltételnek eleget tesz.
- [21] Az indítványozó bíró előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pont], megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogegységi határozatot [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont] és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d)* pont].
- [22] 2.3. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontja értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [23] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az elégtelen indokolás akadálya az érdemi elbírálásnak, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés {3269/2012. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [25]; 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [15]; 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [29]; 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [35]; 3074/2013.

- (III. 14.) AB határozat, Indokolás [32]} vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [24] Jelen ügyben az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, valamint a XVIII. cikk (1) bekezdését, mint a JEH által megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezéseket nevesíti, de valójában főként csak a JEH-ből következő, a folyamatban lévő konkrét ügyre is vonatkoztatható jogalkalmazási kérdéseket számba véve fogalmaz meg a JEH-ben kifejtett jogértelmezést bíráló észrevételeket. Az indítványozó bíró a JEH-ben részletesen számba vett, az anyagi jogerő terjedelmének meghatározásakor versengő alkotmányos elvek és alapjogok, így a bírósághoz fordulás joga és a jogbiztonság, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog Kúria általi összevetését vitatja, olyan alkotmányossági érvek mentén, amelyek mérlegeléséről a Kúria a JEH-ben számot adott.
- [25] Az indítványban előadott érvelés alapján megállapítható, hogy az indítványozó bíró a JEH-ben a Kúria által előírt jogalkalmazási követelményeket főként a felperes rosszhiszemű pervitelét tételező, perjogi érvekkel próbálja alaptörvényi sérelmekre visszavezetni, azonban új, a Kúria által figyelembe nem vett alkotmányossági szempontokat nem tudott megjelölni. Az indítvány a JEH többségi határozattól eltérő álláspontot képviselő bírók által megfogalmazott érvelést képviselve valójában a JEH Alkotmánybíróság általi felülmérlegelésére irányul.
- [26] Az Alkotmánybíróság jelen döntésében is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja, valamint az Abtv. 25. § (1) bekezdés és 37. § (2) bekezdése alapján bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban a jogegységi határozatnak is kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. Az Alkotmánybíróság a jogegységi határozatok vizsgálatakor sem tekinthető a Kúria felülbírálati fórumának, a jogegységi határozatokkal kapcsolatos hatásköre is az Alaptörvény védelmét biztosítja.
- [27] A bírói kezdeményezésben foglaltak alapján az indítványozó bíró az általa helyesnek vélt jogértelmezést az Alaptörvény megjelölt rendelkezésein keresztül úgy próbálja igazolni, hogy a Kúria által a JEH-ben számba vett alkotmányjogi érveket esetlegesen negatív perjogi következményekkel igyekszik cáfolni.
- [28] Az, hogy a bíró nem ért egyet a JEH-ben foglaltakkal és eltérő, általa helyesnek vélt jogértelmezést próbál igazolni, az Alkotmánybíróság eljárását nem alapozza meg. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. A JEH-ben foglalt jogértelmezési kérdések megítélése a Kúria döntésének Alkotmánybíróság általi felülmérlegelését igényelné, amelyre azonban az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre, ezért tartózkodik annak vizsgálatától, hogy a Kúria jogegységi határozatában megjelölt érvek megalapozottak-e, vagy a Kúria az egyes szakjogi kérdéseket helytállóan értelmezte-e.
- [29] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján – figyelemmel az Abtv. 52. § (1) bekezdés *e)* pontjára – visszautasította. Mivel az Alkotmánybíróság a támadott jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói indítványt visszautasította, a támadott jogegységi határozat alkalmazásának kizárásáról nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2023. július 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/557/2023.

• • •